

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 02.07.2019, sen. zn. 29 ICdo 21/2017, ECLI:CZ:NS:2019:29.ICDO.21.2017.1

Číslo: 38/2020

Právní věta:

Dlužné pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti u osoby samostatně výdělečně činné za dobu předcházející dni, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka, nejsou pohledávkami za majetkovou podstatou ve smyslu § 168 odst. 2 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 02.07.2019

Spisová značka: 29 ICdo 21/2017

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory, Pojistné na sociální zabezpečení

Předpisy: 3 předpisu č. 589/1992Sb.

§ 13 předpisu č. 589/1992Sb.

§ 14 odst. 1

§ 14a odst. 1

§ 168 odst. 2 písm. e) IZ

§ 203a IZ

§ 3 odst. 4 předpisu č. 589/1992Sb.

§ 6 odst. 2 předpisu č. 589/1992Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil, s výjimkou těch částí výroků o věci samé, jimiž bylo určeno, že pohledávka žalobce ve výši 8 526 Kč je pohledávkou za majetkovou podstatou, rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. 41 ICm XY, 101 VSPH XY (KSHK 41 INS XY), a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 1. 2016, sp. zn. 41 ICm XY, a věc ve zrušeném rozsahu vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 22. 1. 2016, č. j. 41 ICm XY, Krajský soud v Hradci Králové (dále jen

„insolvenční soud“):

[1] Určil, že pohledávka žalobce (České republiky – České správy sociálního zabezpečení) za dlužníkem (J. F.) ve výši 42 078 Kč je pohledávkou za majetkovou podstatou (bod I. výroku).

[2] Rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 21. 10. 2013, č. j. KSHK 41 INS XY, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka, prohlásil konkurs na jeho majetek a ustanovil žalovaného insolvenčním správcem dlužníka.

[2] Dne 19. 11. 2013 žalobce přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku za dlužníkem v celkové výši 110 133 Kč; z toho pohledávku č. 5 v částce 17 667 Kč z titulu dlužných záloh na pojistné na důchodové pojištění za období únor až září 2013.

[3] Dne 29. 5. 2014 podal dlužník (jako osoba samostatně výdělečně činná) u žalobce přehled o příjmech a výdajích za rok 2013.

[4] Podáním datovaným 13. 8. 2014 žalobce uplatnil u žalovaného pohledávku za majetkovou podstatou představující doplatek dlužníka na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za rok 2013 ve výši 42 078 Kč.

[5] Usnesením ze dne 3. 3. 2015, č. j. KSHK 41 INS XY, insolvenční soud k návrhu žalovaného ze dne 20. 2. 2015 vyzval žalobce k podání žaloby na určení pořadí pohledávky ve výši 17 667 Kč do 30 dnů od doručení usnesení. Usnesení bylo žalobci doručeno 4. 3. 2015 a žalobce podal žalobu u insolvenčního soudu 24. 3. 2015.

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud dospěl k závěru, že v posuzované věci jde o pohledávku za majetkovou podstatou podle § 168 odst. 2 písm. e/ zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona). Insolvenční soud – odkazuje na § 14a odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „ZPSZ“) – uvedl, že „povinnost k placení tedy vznikla na základě přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2013 ze dne 29. 5. 2014“ a „rozdíl mezi úhrnem záloh a výší pojistného byl vyčíslen částkou 42 078 Kč“.

4. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 10. 2016, č. j. 41 ICm XY, 101 VSPH XY (KSHK 41 INS XY):

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

5. Odvolací soud – vycházejí ze skutkových zjištění insolvenčního soudu a z dikce § 168 odst. 2 písm. e/ insolvenčního zákona – neměl žádné pochybnosti o tom, že pohledávka žalobce je pohledávkou za majetkovou podstatou dlužníka. Přitakal závěru insolvenčního soudu, že pohledávka žalobce z titulu dlužného pojistného za rok 2013 „vznikla až platebním výměrem žalobce z 29. 5. 2014, neboť okresní správa sociálního zabezpečení vydává svá rozhodnutí o výši a splatnosti dlužného pojistného vůči OSVČ až poté, kdy uplyne příslušné pojistné období, kterým je předchozí kalendářní rok, jestliže osoba povinná pojistné platit splnila svou zákonnou povinnost podat přehled o příjmech a výdajích za rok 2013, což musí učinit do 30. 4. následujícího roku, tj. do 30. 4. 2014“. Již z toho je zřejmé, že

pohledávka nemohla vzniknout před rozhodnutím o úpadku.

6. Podle odvolacího soudu není rozhodné, že žalobce přihlásil do insolvenčního řízení také pohledávku z titulu dlužných záloh na pojistném za část roku 2013. Jestliže dlužné pojistné za celý rok 2013, které dlužník nezaplatil, se stalo splatným po rozhodnutí o úpadku, vznikl žalobci vydáním příslušného platebního výměru nárok na zaplacení dlužného pojistného za celý rok 2013 a v tomto okamžiku zanikl jeho nárok na zálohy za toto pojistné období.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, z jehož obsahu [posuzováno podle § 41 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)] je zřejmé, že dovolatel brojí proti té části výroku napadeného rozhodnutí, jíž odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodu I. výroku v rozsahu částky 33 552 Kč a dále proti výrokům o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

8. Dovolatel vymezuje přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř., argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.). Požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a ve věci rozhodl tak, že pohledávka žalobce ve výši 8 526 Kč z titulu doplatku pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za rok 2013, která vznikla v období po zjištění úpadku a prohlášení konkursu na majetek dlužníka, je pohledávkou za majetkovou podstatou, a ve zbytku se nárok žalobce zamítá.

9. Dovolatel předkládá Nejvyššímu soudu k řešení otázku, zda pro posouzení, že pohledávka státu na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je pohledávkou, kterou je nutno přihlásit přihláškou pohledávky do insolvenčního řízení nebo pohledávkou za majetkovou podstatou dle § 168 odst. 2 písm. e/ insolvenčního zákona, je rozhodující, zda jde o pojistné za období předcházející zjištění úpadku dlužníka nebo za období po zjištění úpadku, nebo je rozhodující okamžik splatnosti doplatku pojistného.

10. Dovolatel tvrdí, že povinnost k úhradě pojistného musí být (aby stát nebyl zvýhodněn vůči ostatním věřitelům) rozdělena za období do úpadku a po úpadku a jen pojistné za období po zjištění úpadku může být pohledávkou za majetkovou podstatou dle § 168 odst. 2 písm. e/ insolvenčního zákona. S poukazem na § 13 odst. 1 ZPSZ uvádí, že nárok státu na úhradu pojistného vzniká průběžně po celou dobu, kdy je fyzická osoba osobou samostatně výdělečně činnou, a to za každý započatý kalendářní měsíc trvání této činnosti. Ustanovení § 14a odst. 3 ZPSZ neupravuje otázku vzniku nároku státu na pojistné, ale splatnost pojistného. Podle dovolatele je ustanovení § 250 insolvenčního zákona „zvláštním ujednáním“ ve vztahu k § 14a odst. 3 ZPSZ a obě ustanovení „řeší pouze a jen otázku splatnosti, nikoli vzniku nároku státu na úhradu pojistného, která je spojena se statutem osoby samostatně výdělečně činné a jeho trváním“.

11. Závěrem dovolatel podotýká, že dovoláním napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, když odvolací soud se nijak nevyjádřil k dovolatelem předestřené otázce protiústavnosti neoprávněného zvýhodňování státu v postavení insolvenčního věřitele.

12. Žalobce se ztotožňuje se závěry obsaženými v rozsudku odvolacího soudu a navrhuje dovolání zamítnout.

III.

Přípustnost dovolání

13. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

14. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a co do posouzení otázky dovoláním otevřené jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

16. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

17. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

18. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti:

§ 5 (insolvenčního zákona)
Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b/ věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

(...)

§ 168 (insolvenčního zákona)
Pohledávky za majetkovou podstatou

(...)

(2) Pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku, jsou

(...)

e/ daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění, pojistné na sociální zabezpečení a

příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění a pojistné na důchodové spoření, pohledávky vzniklé opravou výše daně u pohledávek za dlužníkem v insolvenčním řízení podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty,

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

§ 173 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Přihlásit lze i pohledávku nesplatnou nebo pohledávku vázanou na podmínku. Pohledávky věřitelů vázané na splnění rozvazovací podmínky se považují v insolvenčním řízení za nepodmíněné, dokud rozvazovací podmínka není splněna. Na pohledávky věřitelů vázané na splnění odkládací podmínky nemá zahájení insolvenčního řízení vliv.

(...)

§ 175 (insolvenčního zákona)

Pohledávku je nutné vždy vyčíslit v penězích, i když jde o pohledávku nepeněžitou. Pohledávka v cizí měně musí být přepočítána na českou měnu podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou v den zahájení insolvenčního řízení, a stala-li se pohledávka splatnou dříve, podle kurzu vyhlášeného v den její splatnosti. Pro přepočet pohledávek v cizích měnách, pro něž Česká národní banka nevyhlašuje kurz devizového trhu, se použije střední kurz centrální banky příslušné země, popřípadě aktuální kurz mezibankovního trhu k americkému dolaru nebo k euru. Jde-li o pohledávku nepeněžitou nebo pohledávku neurčité výše, musí být vyjádřena v penězích na základě odhadu její hodnoty.

§ 203a (insolvenčního zákona)

(1) V pochybnostech o tom, zda pohledávka uplatněná věřitelem podle § 203 je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou jí na roveň anebo pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje (§ 170), uloží insolvenční soud i bez návrhu věřiteli, který ji uplatnil, aby do 30 dnů podal u insolvenčního soudu žalobu na určení pořadí uplatněné pohledávky; na návrh insolvenčního správce tak učiní vždy. Žaloba musí být vždy podána proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba o určení pořadí pohledávky uplatněné jako pohledávka za majetkovou podstatou nebo jako pohledávka postavená na roveň pohledávce za majetkovou podstatou ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, považuje se podání, jímž věřitel takovou pohledávku uplatnil, za přihlášku pohledávky a uspokojení pohledávky jako pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky postavené jí na roveň je v insolvenčním řízení vyloučeno. Nedojde-li žaloba o určení pořadí pohledávky, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje, ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, je uspokojení takové pohledávky v insolvenčním řízení vyloučeno.

(2) Řízení o žalobě podle odstavce 1 je incidenčním sporem podle § 159 odst. 1 písm. a;/ ustanovení o popření pořadí přihlášené pohledávky platí obdobně.

Ve výše citované podobě platila ustanovení § 5 a § 175 insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (17. 1. 2013). Zákonem č. 294/2013 Sb., účinným od 1. 1. 2014, bylo doplněno ustanovení § 168 odst. 2 písm. e/ insolvenčního zákona o „pohledávky vzniklé

opravou výše daně u pohledávek za dlužníkem v insolvenčním řízení podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty“ a ustanovení § 173 odst. 3 insolvenčního zákona o „Pohledávky věřitelů vázané na splnění rozvazovací podmínky se považují v insolvenčním řízení za nepodmíněné, dokud rozvazovací podmínka není splněna. Na pohledávky věřitelů vázané na splnění odkládací podmínky nemá zahájení insolvenčního řízení vliv“. Tímto zákonem bylo do insolvenčního zákona vtěleno také ustanovení § 203a. Do vydání napadeného rozhodnutí ustanovení § 5, § 168 odst. 2 písm. e/, § 173 odst. 3, § 175 a § 203a insolvenčního zákona nedoznala změn. Pro účely aplikace § 203a insolvenčního zákona budiž dodáno, že postup podle § 203a insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. ledna 2014 se uplatní i v insolvenčních řízeních zahájených před 1. lednem 2014 (jako v dané věci); k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. [29 Cdo 2805/2015](#).

§ 3 (ZPSZ)

(...)

(4) Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění, a za podmínek stanovených tímto zákonem též zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti; osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na nemocenské pojištění, pokud jsou účastny nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění. Kdo se považuje za osobu samostatně výdělečně činnou a kdy se samostatná výdělečná činnost považuje za hlavní samostatnou výdělečnou činnost a za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, stanoví zákon o důchodovém pojištění.

§ 6 (ZPSZ)

(...)

(

2) U osoby samostatně výdělečně činné je rozhodným obdobím, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, kalendářní rok, za který se toto pojistné a příspěvek platí.

§ 13 (ZPSZ)

(1) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na nemocenské pojištění na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

(2) Osoba samostatně výdělečně činná je povinna platit za podmínek dále stanovených buď pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nebo zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zálohy na pojistné“) a doplatek na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „doplatek na pojistném“).

§ 14 (ZPSZ)

(1) Zálohy na pojistné se platí na jednotlivé celé kalendářní měsíce. Výše zálohy na pojistné se stanoví procentní sazbou uvedenou v § 7 odst. 1 písm. c) bodě 1 nebo 2 z měsíčního vyměřovacího základu. Byla-li osoba samostatně výdělečně činná v kalendářním měsíci účastna důchodového spoření, stanoví se výše zálohy na pojistné za tento kalendářní měsíc procentní sazbou uvedenou v § 7 odst. 1 písm. c) bodě 2, pokud osoba samostatně výdělečně činná je účastníkem důchodového

spoření.

(...)

(3) Za kalendářní měsíc, v němž byl nebo měl být podán přehled podle § 15 odst. 1, se záloha na pojistné ve výši odpovídající měsíčnímu vyměřovacímu základu stanovenému podle odstavců 2, 4 až 6 platí do kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž byl nebo měl být takový přehled podán v dalším kalendářním roce.

§ 14a (ZPSZ)

(1) Záloha na pojistné za kalendářní měsíc je splatná od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Výši zálohy na pojistné zaplacené v období splatnosti podle věty první lze v tomto období dodatečně zvýšit.

(...)

(3) Doplatek na pojistném je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém byl, popřípadě měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který se pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti platí.

19. Ze spisu plyne, že dlužník jako osoba samostatně výdělečně činná s hlavní činností byl účasten důchodového pojištění (§ 3 odst. 4 ZPSZ) v období od 7. 4. 2008 do 31. 1. 2015 a platil zálohy na pojistné a doplatek na pojistném (§ 13 odst. 2 ZPSZ). Žalobce přihlásil do insolvenčního řízení dlužníka (příhláškou pohledávky P9) pohledávku z titulu doplatku na pojistném za rok 2010, 2011 a 2012 a podáním z 13. 8. 2014 uplatnil u žalovaného pohledávku za majetkovou podstatou v částce 42 078 Kč představující doplatek na pojistném za rok 2013, s tím, že pohledávka vznikla (až) na základě předložení přehledu o příjmech a výdajích dlužníka za rok 2013 (v roce 2014) a byla stanovena podle § 14 odst. 10 ZPSZ ve výši rozdílu mezi výší pojistného na důchodové zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a výší záloh na pojistné zaplacených za rozhodné období.

20. V takto ustaveném skutkovém a právním rámci je určující pro výsledek dovolacího řízení to, zda pohledávka žalobce na dlužném pojistném za rok 2013 je pohledávkou, která má být uplatněna přihláškou pohledávky (§ 165 insolvenčního zákona), nebo pohledávkou za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona). Přitom od vyřešení této otázky se odvíjí i následné uspokojení pohledávky žalobce v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka, neboť insolvenční zákon formuluje různě předpoklady, za nichž mohou být uspokojeny jednotlivé kategorie pohledávek.

21. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi ustáleně vychází ze závěrů obsažených v usnesení ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#), uveřejněném pod číslem 54/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 54/2012“) [ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 721/2012, dostupným na webových stránkách Ústavního soudu], které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu. V něm Nejvyšší soud vysvětlil základní kategorizaci pohledávek, jež mohou být uplatňovány v insolvenčním řízení. Přitom dovodil, že pro pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníku podáním přihlášky, platí, že musí existovat (byť dosud nejsou splatné nebo jsou vázány na podmínku, k jejímuž splnění může dojít později) zpravidla ke dni rozhodnutí o úpadku (srov. i § 136 odst. 2 písm. d/, § 170 a § 173 odst. 2 insolvenčního zákona), nejpozději však (není-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o prohlášení konkursu /srov. i § 246 odst. 2 insolvenčního zákona/) ke dni přihlášení provedeného v propadné lhůtě vymezené rozhodnutím o úpadku. Dále uvedl, že charakteristickým rysem pohledávek za majetkovou podstatou je, že vznikly nejpozději po vyhlášení moratoria (jež předcházelo zahájení insolvenčního

řízení), zpravidla však po zahájení insolvenčního řízení (§ 168 odst. 1 uvozovací věta insolvenčního zákona) nebo po rozhodnutí o úpadku (§ 168 odst. 2 uvozovací věta insolvenčního zákona). Jejich výčet je taxativní a v insolvenčním řízení se nepřihlašují, nýbrž se uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem (§ 203 odst. 1 insolvenčního zákona).

22. Problematikou úhrady pojistného na sociální zabezpečení se zabýval ve svých rozhodnutích taktéž Nejvyšší správní soud. Např. v rozsudku ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. [3 Ads 63/2006](#), publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu číslo 7, ročník 2007, pod číslem 1241, formuloval závěr, že povinnost zaměstnavatele odvést za své zaměstnance pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vzniká dnem následujícím po posledním dni rozhodného období podle § 6 odst. 1 ZSPZ, tj. prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, za který se pojistné platí. Splatnost pojistného se řídí § 9 odst. 2 tohoto zákona.

23. V rozsudku ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. [4 Ads 38/2011](#), publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu číslo 9, ročník 2012, pod číslem 2661, Nejvyšší správní soud uvedl, že koncepce účasti osob samostatně výdělečně činných na pojištění uvedená v zákoně č. 155/1995 Sb. ve spojení s právní úpravou povinnosti platit pojistné, obsaženou v zákoně č. 589/1992 Sb., vychází z předpokladu, že osoba samostatně výdělečně činná s hlavní činností je účastna na pojištění bez ohledu na jiné skutečnosti vždy a ve všech kalendářních měsících, v nichž hlavní samostatnou výdělečnou činnost vykonávala. Je povinna platit pojistné alespoň z minimálního vyměřovacího základu a je povinna platit zálohy bez ohledu na výši příjmu dosaženého v těchto kalendářních měsících. Povinnost osoby samostatně výdělečně činné s hlavní činností platit zálohy je samostatnou povinností a posuzování jejího plnění nezávisí na tom, zda za ten který kalendářní rok byla účastna pojištění, či nikoliv, protože z hlavní činnosti je účastna na pojištění vždy a z vedlejší činnosti za stanovených podmínek.

24. Pro závěr o charakteru pohledávky žalobce na dlužném pojistném je určující posoudit, kdy dlužníku vznikla povinnost platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve smyslu § 13 odst. 2 ZSPZ.

25. Podle názoru Nejvyššího soudu je nutné právní úpravu obsaženou v § 13 odst. 2, § 14 odst. 1 a 3, § 14a odst. 1 ZSPZ interpretovat tak, že v případě osoby samostatně výdělečně činné, která platí zálohy na pojistné, vzniká pohledávka na dlužném pojistném v měsíci, v němž osoba samostatně výdělečně činná vykonává hlavní samostatnou výdělečnou činnost (tedy v jednotlivých měsících). Rozdělení pohledávky žalobce na pohledávku na zálohách splatných v době před rozhodnutím o úpadku dlužníka a pohledávku na zálohách a doplatku na pojistném splatném po rozhodnutí o úpadku je východiskem (řešením) pragmatickým a z pohledu účelu sledovaného úpravou pohledávek za majetkovou podstatou logickým. K tomu lze poznamenat, že pro účely přihlašování pohledávek není okamžik splatnosti pohledávky významný, neboť pro pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníku podáním přihlášky, platí, že musí existovat (byť dosud nejsou splatné) zpravidla ke dni rozhodnutí o úpadku, nejpozději však (není-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o prohlášení konkursu /srov. i § 246 odst. 2 insolvenčního zákona/) ke dni přihlášení provedeného v propadné lhůtě vymezené rozhodnutím o úpadku (viz R 54/2012). Možnost přihlásit v insolvenčním řízení i pohledávku nesplatnou plyne také z dikce § 173 odst. 3 věty první insolvenčního zákona.

26. Přistoupit na názor žalobce, že rozhodným pro vznik pohledávky je (až) okamžik předložení přehledu o příjmech a výdajích za rok 2013 (resp. vzniku povinnosti tento přehled předložit dle § 15 a § 14a odst. 3 ZSPZ), by znamenalo nezohlednit okamžik (dobu), kdy bylo o úpadku dlužníka rozhodnuto.

27. Jinak řečeno, poji-li zákon č. 589/1992 Sb. (jak plyne z jeho § 3 odst. 4) vznik povinnosti platit

pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti u osoby samostatně výdělečně činné již s vykonáváním samostatné výdělečné činnosti, pak otázky upravené tímto zákonem ohledně rozhodného období, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ (§ 6 ZPSZ), ohledně záloh (§ 14 odst. 1 a 3, § 14a odst. 1 ZPSZ) a ohledně zúčtování záloh (stanovení doplatku) [§ 14a odst. 3 ZPSZ] jsou již otázkami spojenými s určením výše a splatnosti pohledávky, nikoli otázkami upravujícími její vznik. Jakkoli obtížným může být (vzhledem k možným zálohám a ke způsobu určení vyměřovacího základu) určení výše takové pohledávky k okamžiku rozhodnutí o úpadku (pro účely jejího rozdělení na část, jež má být uplatněna přihláškou, a na část, jež má být uplatněna jako pohledávka za majetkovou podstatou), není taková okolnost důvodem, pro který by okamžik vzniku pohledávky měl být posouván až k době, kdy ji lze (vzhledem ke způsobu určení vyměřovacího základu) přesně vyčíslit. Insolvenční zákon předjímá možné obtíže při vyčíslování některých přihlašovaných pohledávek úpravou obsaženou v § 175 poslední větě, z níž se podává, že i pohledávka neurčité výše musí být v přihlášce vyjádřena v penězích na základě odhadu její hodnoty.

28. V poměrech dané věci, kdy o úpadku dlužníka (a současně o prohlášení konkursu na jeho majetek) rozhodl insolvenční soud usnesením ze dne 21. 10. 2013 (s účinky téhož dne) a žalobce uplatňuje vůči dlužníku doplatek pojistného za celý rok 2013, nelze považovat za pohledávku za majetkovou podstatou tu část pohledávky, která vznikla v době před zjištěním úpadku dlužníka (v době od 1. 1. 2013 do 20. 10. 2013). Jinak řečeno, dlužné pojistné za dobu předcházející dni, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka, není pohledávkou za majetkovou podstatou ve smyslu § 168 odst. 2 insolvenčního zákona (srov. mutatis mutandis např. obdobně závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. [29 NSČR 89/2014](#), uveřejněném pod číslem 17/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

29. Závěrem Nejvyšší soud uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu není nepřezkoumatelné, když z něj zcela zřetelně a srozumitelně plynou důvody, pro které odvolací soud shledal žalobou uplatněný nárok důvodným. K otázce (ne)přezkoumatelnosti soudního rozhodnutí lze odkázat na závěry obsažené např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

30. Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, tudíž není správné a dovolání je důvodné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil rozsudek odvolacího soudu vyjma dovoláním nenapadené části výroku, jíž bylo určeno, že pohledávka žalobce ve výši 8 526 Kč je pohledávkou za majetkovou podstatou. Jelikož důvody, pro které neobstálo rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí insolvenčního soudu, Nejvyšší soud v témže rozsahu zrušil i je a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

31. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný. O náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodne soud v rozhodnutí, jímž se řízení končí (§ 243g odst. 1 věta druhá a § 151 odst. 1 část věty před středníkem o. s. ř.).